

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kžzd 27/2020-8

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću za mladež sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Ranka Marijana kao predsjednika vijeća te Melite Božičević-Grbić, Ileana Vinja, Ratka Šćekića i Perice Rosandića kao članova vijeća uz sudjelovanje više sudske savjetnice Maje Ivanović Stilinović kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. Ž. R., zbog kaznenog djela iz čl. 111. toč. 2. Kaznenog zakona ("Narodne novine" broj 125/11., 144/12., 56/15. i 61/15.-ispravak - dalje: KZ/11.), odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženice podnesenim protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 2. lipnja 2020. broj Kzd-10/19, u sjednici održanoj 18. ožujka 2021., u prisutnosti u javnom dijelu opt. Ž. R. i braniteljice M. U., odvjetnice iz Z.,

p r e s u d i o j e:

Odbijaju se žalbe državnog odvjetnika i opt. Ž. R. kao neosnovane te se potvrđuje prvostupanjka presuda.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zagrebu opt. Ž. R. je proglašena krivom zbog kaznenog djela iz čl. 111. toč. 2. KZ/11. za koje je osuđena na kaznu zatvora u trajanju jedanaest godina, u koju se uračunava vrijeme lišenja slobode od 2. lipnja 2020. nadalje.

Na temelju čl. 148. st. 6. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19. - dalje: ZKP/08.) optuženica je u cijelosti oslobođena plaćanja troškova kaznenog postupka iz čl. 145. st. 2. toč. 1. do 6. ZKP/08. te nužnih izdataka i nagrade postavljenog branitelja.

Protiv ove presude žali se državni odvjetnik zbog odluke o kazni s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženica osuđi na kaznu zatvora u duljem trajanju.

Optuženica je podnijela žalbu putem braniteljice M. U., odvjetnice iz Z., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno

utvrđenog činjeničnog stanja te odluke o kazni. Predlaže da se pobijana presuda ukine (i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje), a zatražena je i obavijest o sjednici vijeća.

Odgovori na žalbe nisu podneseni.

Na temelju čl. 474. st. 1. ZKP/08. spis je bio dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Postupajući prema zahtjevu optuženice istaknutom u žalbi u smislu čl. 475. st. 2. ZKP/08., sjednica drugostupanjskog vijeća održana je u odsutnosti uredno izviještenog državnog odvjetnika, a u prisutnosti optuženice (uz pomoć tehničkog uređaja za vezu na daljinu) i njezine braniteljice.

Žalbe državnog odvjetnika i optuženice nisu osnovane.

U odnosu na bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08. optuženica navodi da presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama i to jer nema obrazloženja o neosnovanosti prijedloga za izdvajanje „Ekspertize izrađene po dr. B. i dr. K. ukoliko su se u predmetu tijekom vještačenja nalazili iskazi na kojima se ne može temeljiti odluka“ te nema obrazloženja „da li su postojale i zašto eventualno nisu postojale okolnosti koje bi bile od značaja da se drugačije kvalificira djelo“.

Protivno navodima žaliteljice, nije ostvaren navedeni oblik bitne povrede odredaba kaznenog postupka. Prvostupanjski sud je postupio sukladno čl. 459. st. 5. i 6. ZKP/08. tako što je određeno naveo kojim se dokazima rukovodio pri utvrđivanju kaznenopravne odgovornosti optuženice konfrontirajući obranu sa personalnim i materijalnim dokazima te provedenim vještačenjima, uz argumentaciju o primjeni materijalnopravnih odredbi na utvrđeno činjenično stanje i odluku o kazni. Pored toga sud prvog stupnja je dao razloge zbog kojih nije prihvatio pojedine dokazne prijedloge obrane te prijedlog za izdvajanje nalaza i mišljenja psihijatrijsko psihologijskog vještačenja optuženice kao nezakonitog dokaza (str. 16 i 17 presude). Prema obrazloženju pobijane presude jasno proizlazi da se ponašanje optuženice, kako ga je utvrdio dokazanim sud prvog stupnja, ima podvesti upravo pod obilježja terećenog kaznenog djela što već samo po sebi i po prirodi stvari isključuje mogućnost drugačije kvalifikacije djela.

U žalbi se tvrdi da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08. jer da se presuda temelji na nezakonitom dokazu te je presudom teško povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajamčeno Ustavom i konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Po mišljenju žaliteljice povreda je učinjena time što su vještaci doc. dr. sci. N. B. i prof. D. K., „temeljile nalaz i mišljenje odnosno reproducirale podatke iz nedopuštenih izvora saznanja i to iz psihijatrijsko-psihologijskog vještačenja Dr. sc. J. Z. i Prim. dr. sc. Ž. M.“ koji su svoj nalaz i mišljenje „temeljili na obrani optuženice“. Pored toga optuženica ističe da se u ovom postupku u istrazi branila šutnjom, ali je na stranici 12. ekspertize reproduciran razgovor vještakinja s optuženicom o okolnostima inkriminiranog događaja, dok sadržaj zaključka vještačenja iz toč. 2. „zapravo predstavlja utvrđenje vještakinja da bi optuženica bila počinitelj djela za koje ju se tereti.“

Osnovano je prvostupanjski sud odbio prijedlog obrane za izdvajanje nalaza i mišljenja psihijatrijsko psihologijskog vještačenja optuženice kao nezakonitog dokaza. Prateći koncepciju obrazloženja pobijane presude razvidno je da je prvostupanjski sud detaljno analizirao i povezo rezultat vještačenja sa ostalim dokazima i shodno tome otklonio prigovore obrane na račun zakonitosti, ali i pouzdanosti osporenog dokaza (str. 12-17 presude) na koje se upućuje žaliteljica. Opsežnim razlozima suda prvog stupnja valja dodati slijedeće.

Nije sporno da su vještaci Klinike za psihijatriju V., doc. dr. sc. N. B. i prof. D. K., za potrebe vještačenja u ovom kaznenom postupku, u kojem se optuženica teretila za kazneno djelo iz čl. 111. toč. 2. KZ/11. i tijekom istrage se branila šutnjom, koristili podatke sadržane u spisu. Spis predmeta je, među ostalim, sadržavao pisani nalaz i mišljenje psihijatrijsko psihologijskog vještačenja prim. dr. Ž. M. i dr. sc. J. Z., tada sačinjenom po nalogu općinskog državnog odvjetnika zbog osnovane sumnje da je optuženica počinila (privilegirano) kazneno djelo iz čl. 112. st. 2. KZ/11. Spomenuti vještaci su tijekom ekspertize koristili podatke pribavljene u razgovoru sa optuženicom time da se optuženica pri ispitivanju kod državnog odvjetnika aktivno branila, za razliku od obrane šutnjom u aktualnom postupku. Odmah valja reći da prema ustaljenoj praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske izraženoj u više odluka (I Kž-467/09, I Kž-109/14, I Kž-1039/09, Kžzd-8/2017, I Kž-636/2019, Kžm-25/2020) sadržaj razgovora vještaka sa optuženicom nema značaj iskaza odnosno obrane optuženice niti se koristi kao dokaz, dakle kao saznanje o činjenicama vezanim uz terećeno kazneno djelo, neovisno o načinu na koji se optuženica brani u postupku pa stoga ta okolnost ne kompromitira zakonitost vještačenja.

Nadalje, vještaci su na raspravi detaljno odgovorili na sva pitanja i prigovore obrane, a pri izradi nalaza i mišljenja koristili su se svojim stručnim znanjem, metodama i tehnikama koje uključuju tri psihijatrijska intervjua, opsežnu psihologijsku obradu, uz prezentaciju cijelog slučaja na zajedničkom sastanku psihijataru forenzičaru na kojem je usuglašeno stručno mišljenje. Vještakinja doc. dr. sc. N. B. na raspravi je navela da prethodno sačinjeni nalaz i mišljenje vještaka ni na koji način nije utjecao na donošenje njihovih zaključaka „a splotom okolnosti ispalo je da su konačni zaključci slični“, odnosno (odgovarajući na pitanja obrane) da je i spomenuto vještačenje kao sastavni dio spisa proučeno, ali nikako nije utjecalo na njihov nalaz i konačne zaključke.

Žaliteljica evidentno nije zadovoljna činjenicom da se oba vještačenja podudaraju u stručnoj ocjeni stanja u kojem se nalazila u vrijeme djela pa vještake Klinike za psihijatriju V. nastoji diskreditirati tvrdnjom da su „doslovno prepisale nalaz i mišljenje psihologijsko-psihijatrijskog vještačenja dr. M. i dr. Z.“ (u sjednici vijeća braniteljica priložila preslike zaključaka oba vještačenja). Međutim, imajući na umu razložno pojašnjenje vještaka sa rasprave kao i činjenicu da se radi o stručnoj terminologiji koju vještaci inače koriste pri izradi ekspertize, sličnost, odnosno tek djelomična podudarnost u izričaju vještaka ne dovodi u sumnju kvalitetu vještačenja.

Stoga nije u pravu optuženica da se presuda temelji na nezakonitom dokazu, a k tome i ovaj drugostupanjski sud prihvaća ocjenu iz pobijane presude da psihijatrijsko psihologijsko vještačenje optuženice zadovoljava zahtjevima stručne i objektivne evaluacije njene osobnosti i stanja u kojem se nalazila u vrijeme počinjenja inkriminiranog djela. Ujedno je time neosnovan i prigovor činjenične naravi kojim optuženica nastoji opovrgnuti stručnost i

pouzdanost provedenog vještačenja, što čini neutemeljenom i zamjerku o odbijenom dokaznom prijedlogu za novo vještačenje optuženice.

Optuženica tvrdi da je ostvarena i bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08. jer je odbijanjem svih dokaznih prijedloga obrane kao nevažnih i odugovlačećih "bez obrazloženja", povrijeđeno pravo obrane na raspravi odnosno „dovedeno u pitanje načelo pravičnog postupka, a što se odrazilo i na pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja“.

Prije svega, usvojen je dokazni prijedlog obrane da se na raspravi neposredno ispitaju sudsko medicinski, psihijatrijski i psihologijski vještak (ispitani na raspravi 20. studenog 2019.). Na raspravi 20. siječnja 2020. prihvaćen je i prijedlog za neposredno ispitivanje djelatnice Centra za socijalnu skrb S. V. M., koja zbog narušenog zdravlja nije bila u mogućnosti dati iskaz. Istovremeno je spomenuti centar za socijalnu skrb dostavio pisano izvješće od 25. veljače 2020. o provedenom nadzoru u obitelji optuženice koje je pročitano u dokaznom postupku na raspravi. Nadalje, netočna je žalbena tvrdnja da su dokazni prijedlozi obrane odbijeni bez obrazloženja. Naprotiv, kako je već prethodno navedeno, prvostupanjski sud je, sukladno ovlasti iz čl. 421. ZKP/08., razumno i dostatno obrazložio odbijanje dokaznih prijedloga obrane za ispitivanje pet djelatnika centra za socijalnu skrb, pribavu podataka vezanih uz udomljenje djeteta D. F., te za dopune vještačenja odnosno novo vještačenje optuženice (str. 16 presude).

Kada se k tome uzme u obzir i ocjena dokaznog materijala u pobijanoj presudi (ispitana u okviru žalbene osnove pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja) prema kojoj nema mjesta zaključku da bi provođenjem predloženih dokaza pozicija obrane bila ojačana u mjeri koja čini upitnom opstojnost osuđujuće presude, nije u pravu optuženica da je zbog odbijanja dokaznih prijedloga povrijeđeno pravo na obranu na raspravi od utjecaja na presudu, odnosno da je optuženici teško povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajamčeno Ustavom i Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Stoga nije osnovana žalba optuženice zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka, a ni ovaj sud pri ispitivanju pobijane presude nije našao da su počinjene povrede procesnog zakona iz čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08. na koje kao sud drugog stupnja pazi po službenoj dužnosti.

Optuženica smatra da je „odbijanjem svih dokaznih prijedloga obrane...činjenično stanje...ostalo pogrešno i nepotpuno utvrđeno.“ Ponavlja zamjerke kako ekspertiza vještaka Klinike za psihijatriju V. „nije vjerodostojna“ i „nije napravljena prema pravilima struke“. Smatra da spomenuti vještaci nisu izradili nalaz i mišljenje u skladu s nalogom državnog odvjetnika već su, baveći se ocjenom ubrojivosti, prekoračili svoju ovlast. Navodi da je trebalo dopunski ispitati sudsko medicinskog vještaka na okolnost „mogućeg nastupa smrti djeteta uslijed radnji koje je opisala optuženica“ te neposredno ispitati djelatnike centra za socijalnu skrb na okolnost teškog socijalnog položaja optuženice, sve radi opravdanja temeljne postavke obrane/žalbe „da postoji socijalna uvjetovanost kao dominantni faktor zbog kojeg bi optuženica usmrtila svoje dijete“.

Nasuprot žalbenim prigovorima ovaj drugostupanjski sud nalazi da su na raspravi izvedeni svi potrebni dokazi koji su sveobuhvatno i temeljito ocijenjeni, sa pravilnim

zaključkom da je optuženica počinila predmetno kazneno djelo. Budući da su razlozi o ocjeni dokaznog materijala i odbijanju dokaznih prijedloga obrane razumni, logični i uvjerljivi, to žalbenim navodima optuženice nisu dovedena u pitanje činjenična utvrđenja i izvedeni zaključci prvostupanjskog suda.

Pravilna je ocjena prvostupanjskog suda da je psihijatrijsko psihologijsko vještačenje optuženice Klinike za psihijatriju V. provedeno zakonito, stručno i argumentirano prema nalogu županijskog državnog odvjetnika kako je to posebno obrazloženo u pobijanoj presudi (str. 12 do 14). Premda nalogom nije izričito zatraženo očitovanje vještaka o ubrojivosti optuženice već je li optuženica terećeno kazneno djelo počinila „uslijed jakog duševnog opterećenja zbog trudnoće ili porođaja“ što predstavlja zakonsku terminologiju odnosno obilježje privilegiranog kaznenog djela ubojstva, vještačenje je određeno pozivom na čl. 325. st. 1. u vezi čl. 308. ZKP/08., što nedvojbeno uključuje ocjenu vještaka o stanju ubrojivosti optuženice.

Prema tome, nije u pravu žaliteljica da su vještaci prešli zadane okvire vještačenja i time prekoračili ovlast, niti je žalbenim navodima dovedena u sumnju stručnost, pouzdanost i kvaliteta vještačenja, kako je već prethodno navedeno, pa je osnovano sud prvog stupnja odbio zahtjev obrane za provođenjem novog vještačenja.

Nadalje, prvostupanjski sud je „socijalni status te životne okolnosti i odrastanje optuženice“ utvrdio iz opsežne dokumentacije centra za socijalnu skrb te iskaza svjedoka (D. F., Ž. F., M. M.₁, M. M.₂, J. F.), a tijekom rasprave je priložena i recentna socijalna anamneza, to je s pravom odbijeno ispitivanje djelatnika centra za socijalnu skrb o okolnostima koje su već sadržane u pisanim izvješćima, dok vjerodostojnost dokumentacije nije osporavana.

Budući da su vještaci Klinike za psihijatriju V. pri izradi ekspertize raspolagali sa spomenutim podacima i iste uzeli u obzir kod izrade nalaza i mišljenja te da je i obrana optuženice u suglasju sa istima, osnovano je odbijen prijedlog za dopunsko ispitivanje vještaka.

Konačno, pravilno je i utvrđenje prvostupanjskog suda, utemeljeno na nalazu i mišljenju sudsko medicinskog vještaka dr. D. M., ali i ostalim dokazima, da je do smrti novorođenčeta došlo uslijed mehaničke asfiksije, zatvaranjem dišnih otvora rukom optuženice, a ne na način kako je to optuženica, koja je višerotkinja, opisala u obrani (nasjedanje na dijete uslijed porođajnih bolova). Naime, u pravu je prvostupanjski sud kako objektivno utvrđene činjenice, da na novorođenčetu nisu uočene druge povrede izuzev onih usko povezanih uz mehanizam namjernog gušenja djeteta, pritiska na lice djeteta prstima (oguljotina nastala struganjem odnosno utiskivanjem nokta u kožu tog dijela lica, a razderotina pritiskom jagodice prsta na gornju usnu) same po sebi obranu čine neživotnom i nevjerodostojnom. Ovo tim više što cjelokupno ponašanje optuženice tijekom (njene četvrte) trudnoće, kako proizlazi iz obrane i personalnih dokaza (negiranje, laganje, skrivanje trudnoće) upućuje na zaključak o planiranju ubojstva novorođenčeta kao načinu rješavanja životne situacije u kojoj se našla što je i stručnom ekspertizom potvrđeno. Kraj takvog stanja stvari osnovano je kao nevažan i odugovlačeći odbijen i prijedlog za dopunsko ispitivanje sudsko medicinskog vještaka.

Slijedom navedenog, pravilno je utvrđenje prvostupanjskog suda kako je optuženica odmah nakon što je rodila živo muško dijete, svjesna da je njeno tek rođeno dijete potpuno nemoćno i zbog toga posebno ranjivo, u nakani da ga usmrti pritiskom ruke zatvorila dišne puteve djeteta uslijed čega se isto ugušilo čime je s izravnom namjerom počinila kazneno djelo iz čl. 111. toč. 2. KZ/11. pa je neosnovana žalba optuženice zbog nepotpuno i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja te povrede kaznenog zakona.

Naime, optuženica u žalbi tvrdi kako „iz provedenih dokaza proizlazi da je ...svojim postupanjem ostvarila obilježja kaznenog djela usmrćenja iz čl. 112. st. 2. KZ/11.“ Međutim postojanje povrede kaznenog zakona ocjenjuje se samo u okvirima činjeničnog stanja koje je utvrdio prvostupanjski sud i opisano je u izreci presude, a ne prema onim činjenicama koje po mišljenju žaliteljice proizlaze iz provedenih dokaza. Cjelokupno stanje dokazne građe, kako je pravilno analizirano i ocijenjeno po sudu prvog stupnja ne daje osnova za zaključak da je optuženica usmrtila svoje novorođeno dijete pod utjecajem jakog duševnog opterećenja zbog trudnoće ili poroda već je pravilno proglašena krivom zbog kaznenog djela teškog ubojstva.

Državni odvjetnik se žali zbog odluke o kazni, smatra da su olakotne okolnosti precijenjene, a da nisu vrednovane otegotnim sve okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinjeno (planiranje djela, upornost iskazana skrivanjem tijela bacanjem u kantu za smeće). Dodaje kako je tijekom postupka utvrđeno je da je optuženica rodila još jedno dijete svjesna da se obiteljske okolnosti nisu promijenile što da upućuje na nekritičan stav optuženice prema vlastitim mogućnostima rađanja i podizanja djece.

Optuženica također nije zadovoljna kaznom, prigovara kako nije olakotno cijenjeno da se brine i posjećuje sve troje djece smještene u udomiteljskoj obitelji i Dječjem domu Z. te da je sada u „skladnom braku i majka jednogodišnjeg djeteta“.

Razmotrivši ovako suprotstavljene navode stranaka ovaj drugostupanjski sud nalazi da je kazna zatvora u trajanju jedanaest godina primjerena osobnosti optuženice te svim okolnostima počinjenja kaznenog djela.

Nije u pravu optuženica da je pri odmjeravanju kazne trebalo poseban značaj dati njenom roditeljskom statusu. Optuženica je kazneno djelo počinila kao majka troje djece od kojih je dvoje još od 30. srpnja 2014. bilo smješteno u udomiteljsku obitelj, dok je tijekom trudnoće, koju je uporno negirala ukućanima i nastojala sakriti, brinula o trećem djetetu D. F., rođenom u izvanbračnoj zajednici u kojoj je tada živjela sa ocem djeteta. U međuvremenu je centar za socijalnu skrb pokrenuo i postupak posvojenja za D. F. budući da su roditelji (optuženica i Ž. F.) u prosincu 2019. pristupili u centar za socijalnu skrb kako bi dali pristanak za posvojenje (izvješće CZSS list 357-359 spisa). Stoga roditeljski status pa i činjenica da optuženica tijekom trajanja aktualnog kaznenog postupka zasniva zajednicu sa trećim partnerom i rađa još jedno dijete u kontekstu njezinog stila života i osobnosti kako je utvrđena psihijatrijsko - psihologijskim vještačenjem nema značaj olakotne okolnosti koja treba rezultirati umanjnjem kazne.

Istovremeno, imajući na umu postojanje olakotnih okolnosti utvrđenih po sudu prvog stupnja (neosuđivanost, smanjena ubrojjivost, nepovoljne socioekonomske prilike) te da je optuženica osuđena na kaznu zatvora koja prelazi zakonom propisani minimum, to kazna zatvora u trajanju jedanaest godina u dostatnoj mjeri izražava društvenu osudu zbog

počinjenog kaznenog djela te će utjecati na ostvarenje generalne i specijalne prevencije pa nema mjesta ni strožem kažnjavanju prema prijedlogu državnog odvjetnika.

Slijedom navedenog, kako ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbama državnog odvjetnika i optuženice, niti povrede zakona iz čl. 476. st. 1. ZKP/08. koje drugostupanjski sud ispituje po službenoj dužnosti, na temelju čl. 482. ZKP/08. odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zagreb, 18. ožujka 2021.

Predsjednik vijeća:
Ranko Marijan, v.r.